

potreba — so neizpeljive vsled tega, ker denarnih sredstev nimamo na razpolaganje.

Da navedem le en slučaj! Menda vsi v tej zbornici bili smo tega mnenja, da je prošnja učiteljev na enorazrednicah za opravilne doklade stvarno utemeljena, stvarno opravičena in vendar absolutno nismo mogli uslišati te prošnje zaradi tega, ker potrebščina normalno-šolskega zaklada uže presega denarne sile naše domovine.

Gosp. poslanec Grasselli se je potem podal tudi v račune in izračunil, da bi ljubljansko mesto moralo 30.000 gold. več plačevati. Jaz bodem potem dokazal, da je diferenca veliko manjša, da gre tukaj le za svoto k večjemu 14 do 15.000 gold., in tudi na to se bomo ozirali, če se v istini ljubljansko mesto čisto nič nima brigati za duševni nivo, na katerem stoji prebivalstvo na deželi. Za sedaj pa moram naglašati le to, da tako razmerje nahajamo nazadnje vendar skoro povsod po deželi.

Gosp. poslanec Grasselli je sam pripoznaval, da imamo aktivne in pasivne šolske okraje. Na primer vsi gorenjski okraji, izvzemši edino Radovljico, so aktivni, vsi dolenski in notranjski šolski okraji so pasivni, in enako razmerje se prikaže tudi pri posameznih krajih. Tako na primer, gospôda moja, zastopam jaz med drugimi tudi Novomesto. Kar se Novega mesta tiče, njegove šolske priklade, bi ono jako lahko izhajalo, da bi mu bilo skrbeti le za svoje šolske potrebščine. Sami znate, da očetje frančiškani jako po ceni podučujejo in dvarazredna dekliška šola tudi ne stane tako ogromne svote, tedaj tukaj bi bil presežek pri šolski prikladi.

Gosp. poslanec Grasselli se je danes spominal našega prerano umrlega tovariša gosp. viteza Schneida.

Nikdo nima več povoda obžalovati, da ga je smrt tako zgodaj pobrala iz naše srede, kakor današnji poročevalec finančnega odseka, kajti jaz sem prepričan, če bi bil še med nami, bi sam vstal in odgovoril gosp. poslancu Grasselliju navzlic svojim simpatijam za ljubljansko mesto ter dejal: „Jaz zastopam tukaj v deželnem zboru idrijsko mestno občino; pogledite v proračun normalno-šolskega in Vi boste našli, da normalno-šolski zaklad niti vinarja ne plačuje za idrijsko šolstvo in vendar mora vsak idrijski davkoplačevalec nositi breme visoke šolske priklade, kakor drugi deželani po deželi kranjski.“

In nazadnje, gospôda moja, to so vendar občine, katere imajo svoje šole. Kaj pa poreče gosp. poslanec Grasselli o ubogem seljaku, kateri leto za letom odrajuje svoje krvavo pridobljene goldinarje za normalno-šolski zaklad, pa niti šolskega poslopja v svoji občini nima in v svojem kraju niti učitelja ne vidi (klici: res je!). Tam se pač godí krivica. Kdor se pa postavlja na tako tesno stališče v Ljubljani, temu moram pač reči, da razmer kranjskega šolstva sploh ne pozna ali poznati neče.

Gospôda moja, da razmerje v istini sedaj ni pravično, kakor sem trdil tudi v poročilu finančnega odseka, o tem menda tudi ni treba dosti dokazov. Le en slučaj, da razjasnim to stvar! Vzemimo na primer odvetnika, kateri plačuje, recimo 100 gl. prihodninskega in dohodninskega davka na leto, in sicer za ordinarij.

Ako biva v Ljubljani, mu je plačevati le 10 gold. šolske priklade; ako biva na deželi, ako mora svoja deca pošiljati v Ljubljano v šolo, mora plačevati od ordinarija in direktne priklade 20%, tedaj 40 gold., tedaj 4krat toliko, kakor njegov kolega, kateri živi vendar le v ugodnejših razmerah v Ljubljani. (Klici: Čujte!) Tega ne moremo več z dobro vestjo vzdržavati.

Potem gosp. župan Grasselli pravi, da ljubljansko mesto skoro samo vzdržuje svoje šole.

Gospôda moja, jaz oporekam temu in bodem takoj dokazal istinitost svoje trditve, namreč, da tudi normalno-šolski zaklad, da-si le posredno, indirektno konkurira k troškom ljubljanskega šolstva. Znano Vam je, gospôda moja, da vzdržuje tukaj v Ljubljani vlada sama dve ljudski šoli, vadnico namreč za dečke in vadnico za deklice. Da teh vadnic ne bi bilo, gospôda moja, imela bi mestna občina ljubljanska skrbeti vsaj še za eno, skoro gotovo pa za dve ljudski šoli. Ali pa mislite, gospôda, da se to nikjer ne pozna? Jaz Vas prosim, oglejte si v proračunu prilogo 8, str. 3.: Zaklada pod rubriko „Doneski 7. šte.“ Tam bote našli svoto 2172 gold. z naslovom: „Državni donesek — Staatszuschuss“, in morda se bo enemu ali drugemu izmed Vas čudno dozdevalo, da država tako malo doplačuje našemu normalno-šolskemu zakladu. Če hocete znati razloge, pogledite šolski zakon z dné 14. maja 1869. leta. Tam bode našli §. 66, alineja 3., katera se glasi (bere): „K šolskemu zalogu tistih dežel, katere so do zdaj dobivale pomoč ali doplačo od države, dajala se bo taka tudi v prihodnje po srednjem znesku tistih doplačil, katera je dotični zalog normalnih šol v letih 1866., 1867. in 1868. iz občnih državnih dohodkov prejel.“

Pri računu te pripomoči morajo pa najprej odbiti se tisti zneski, ki so se rabili za take namene, za katere bo v prihodnje državna blagajnica neposredne skrbeti dolžna (§§. 58. in 67.)“ Prej je država sama vzdržavala normalno šolo, namesto te normalne šole je stopila ljubljanska vadnica in ker se stroški teh ljubljanskih vadnic odbijejo od tega doneska, zaradi tega tudi nam, gospôda moja, država plačuje le pičlo svoto 2172 gold. in tedaj trdim jaz po vsej pravici, da normalno-šolski zaklad, da-si le indirektno in deloma, vendar tudi konkurira k stroškom ljubljanskega mesta.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska Matica.

Odborova seja „Slovenske Matice“

12. dné novembra.

Seje se je vdeležilo 16 odbornikov, med njimi jeden vnanji: g. Janko Kersnik. Potrjenje zapisnika zadnje (64.) odborove seje po gg. verifikatorjih se vzame na znanje.

Gospod prvosednik poroča, da se je odbornik gosp. dr. Sterbenc pismeno opravičil zaradi nenavzočnosti. — Nadalje naznanja in obžaluje g. prvosednik izstop večletnega odbornika, podpredsednika in urednika „Letopisovega“, gosp. prof. Levca, ter se omenjenemu gospodu na njegov predlog soglasno votira pismena zahvala za njegovo marljivo in spretno pospeševanje matičinega podjetja.

Nasveta o. Hrizogona Majerja, da bi „Matica“ izdala popoln zapisnik svoje knjižnice, ali v posebnej knjigi ali kot dodatek v „Letopisu“, in da bi Matica poskrbela, da izide veliko delo „Die Völker und Länder Oesterreich-Ungarns“ tudi v slovenščini, se izročita književnemu odseku v pretres in poročilo.

Kamenotiskarju Kökeju na Dunaji se ponudi nakup kamenitih plošč slovenskega atlanta in se mu nasvetuje, da stopi s kakim kranjskim knjigotržcem gledé založništva v dogovor.

Gosp. Janu Legu, uradniku českega muzeja in matičinemu poverjeniku za Prago, izrekla se je pismena zahvala za v dar poslano publikacijo českega muzeja.

Vodstvo jednorazrednice na Dobrovi se zahvaljuje za tamošnji šolski knjižnici darovane knjige iz matičine zaloge.

Poverjeništvu prevzamejo: gg. dekan Verbanček za bistriško, dekan Žuža za laško in prof. Poljanec za novomeško dekanijo.

Poljski pisatelj in literat Ludomir Prószyński pošilja svoje delo Matici v darilo.

Odvetnik Carlo Podrecca v Čedadu (Cividale) vabi na naročbo svojega dela „Slavia Italiana“.

Društvo českých Gabelsbergerskih stenografov se je k praznovanju 25letnega društvenega obstoja pismeno čestitalo.

Sklene se g. dr. Sketu poslati Vrazovo zbirko, katero Matica hrani, v pregled kot pripomoček pri nabiranju tvarine za slovensko berilo 5. in 6. gimnazijskega razreda, ker je Janežičev „Cvetnik“ pošel.

Sklene se kralovsko česki společnosti nauk k praznovanju 100letnice 6. decembra t. l. pismeno čestitati.

Gospodu Antonu Zupanu na Vranskem, ki prosi Matico, naj bi založila njegovo v rokopisu izvršeno „Slovensko stenografijo“, se sklene odgovoriti, naj pošlje rokopis v pretres in presojo.

Slavnostnega otvorjenja Strossmajerjeve galerije slik v palači „jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ v Zagrebu se je Matica vdeležila po svojih ustanovnikih gg. dr. Moschétu, Petričiču in dr. Zarniku.

Sklene se g. Križnika vprašati, koliko zahteva od Matice za brezpogojno nadaljno porabo svojega dela; od nameravanega nabiranja narodnih pripovedk se mu odsvetuje, naj jih marveč objavlja od slučaja do slučaja v kakem časopisu.

Poročilo tajnikovo gledé tiskanja letošnjih društvenih knjig se vzame na znanje z dostavkom, da se delo kolikor mogoče pospešuje. — Do sedaj je plačalo za letos 942 letnikov svojo udnino. V imenik se sprejmó izjemoma tudi oni bivši udje, ki do sedaj še niso plačali, od katerih se je pa nadejati, da plačajo, toda s tem pridržkom, da se jim knjige pošljejo še le takrat, ko društvenino poravnajo. Izvzeti so od teh zopet oni, ki so ali sami, ali pa po poverjenikih naznanili svoj izstop.

Naznanja se, da je česka akademija znanosti sprejela ponudbo „Matice Slovenske“, stopiti ž njo v zameno knjig in da bo poslala tudi nekoliko starejših publikacij, kolikor jih ima še v več iztisih na razpolaganje.

V konečni redakciji se odobri „Letopis“ za leto 1884., obsezajoč sedem samostojnih razprav in društveno poročilo.

Sklene se za leto 1885. izdati tudi troje knjig, in sicer: I. Letopis v enakem obsegu kot letos; II. povodom tisučnice sv. Metodija, kot nekako spomenico, prvo polovico večjega zgodovinskega, na to nanašajočega se dela g. prof. dr. Kosa, ako je bo gosp. pisatelju mogoče, obsežno kacih 12—15 pól, o pravem času izvršiti.; III. kako beletristično knjigo, kateri se bo vsebina pozneje določila.

Nemški spis astronomičnega obsega se izročá g. Vodušku v pretres in poročilo z dostavkom, da g. pisatelj za slučaj, da bi bil spis primeren za natisek, preskrbi na svoje stroške slovensko prestavo.

Odobré se z nekaterimi dostavki ukrepi gospodarskega odseka: a) da se naprosijo sosedje matičine hiše na Bregu št. 8 k soudeležbi pri pokritju stroškov za popravo kanala na dvorišči omenjene hiše; b) da se počaka še za sedaj z oddajo izpraznenega stanovanja in prodajalnice v hiši na Kongresnem trgu št. 7; c) da se prodá 5 obveznic, in da se s tem denarjem pokrije na hiši vpisan dolg; d) da se stanjefondov za Vodnikov

in Vilharjev spomenik, koje Matica hrani jednako v letnih računih proglašá, kot se je sklenilo to lani gledé Tomšičevega fonda.

Občni zbor se zarad nekaterih nedostatkov prenese na mesec januarij.

Deželni zbor kranjski.

Iz 13. seje deželnega zbora 17. oktobra.

Današnja 13. seja se je pričela ob pol 10. uri dopoldne. Ko se prebere in potrdi zapisnik zadnje seje, odgovori gosp. deželni predsednik na interpelacijo gosp. Obreze in tovarišev gledé slovenskega učnega jezika na mestnih šolah ljubljanskih. Ta odgovor je precej obširen, in ga objavimo pozneje.

Deželni glavar potem naznani, da je dal poslancu Pfeiferju dopust za dva dni.

Ko se prične posebna obravnava o Svetčevi postavi gledé rezervnega zaklada kranjske hranilnice, manjšina zapusti zbornico, ker se ni hotela vdeleževati pretresanja o tej postavi. K sreči pa je bilo med tem, ko je gosp. deželni predsednik bral odgovor na Obrezovo interpelacijo, prišlo toliko narodnih poslancev, da so bili tudi po odhodu manjšine sklepčni, in postava je bila brez ugovora sprejeta v drugem in tretjem branji, ter se glasi:

„Zakon

z dné
veljaven za vojvodino kranjsko

zastran sodelovanja deželnega zastopa pri vporabi rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

§. 1. Deželni zbor ima pravico, da rezervni zaklad kranjske hranilnice v Ljubljani, kolikor ta ni potreben za upravne in pokojninske stroške in hranilničnim vlogam za varnost, zastran njegove uporabe za dobrodelne, obče koristne krajne in deželne namene, v hranilničnem pravilniku z dné 26. sedtembra 1844. leta (§. 12.), oziroma v hranilničnega društva pravilih z dné 17. novembra 1866. leta (§. 20. črka d. in §. 25.) izrečene, v smislu tega zakona nadzira in pri določevanju teh menov sodeluje.

§. 2. Deželni zbor izvršuje to svojo pravico po deželnem odboru, kateri sme k generalnim skupščinam hranilničnega društva pošiljati posebnega poslanca, kateri naj pazi na to, da se po sklepih, v njih storjenih, ne odškoduje namemba hranilničnega rezervnega zaklada.

Deželni odbor ima pravico, proti takim sklepom pri politični deželni vladi in eventuelno proti njenim o njih storjenim določbam (razsodbam) pri ministerstvu za notranje stvari ugovarjati.

§. 3. O izdatkih iz rezervnega zaklada, ki niso upravni ali pokojninski, kakor tudi, ko bi hranilnica nehala, o konečni njegovi porabi, treba je, da se pred zasliši deželni odbor.

§. 4. Nadzorstvo, ki ga ima po hranilničnem pravilniku državna vlada, ostane nespremenjeno.

§. 5. Mojemu ministru za notranje stvari naroča se izvršitev tega zakona.“

Gosp. Murnik potem v imenu gospodarskega odseka poročá o samostalnem predlogu viteza Schneida gledé tarifov na južni železnici in stavi sledeče predloge: